

Bij het overlijden van Eluana Englaro

door dr. J.A. Raymakers, secretaris-penningmeester van de Stichting Medische Ethiek

Op 9 februari in de avond overleed Eluana Englaro nadat op 6 februari toediening van vocht en voeding bij haar gestaakt waren en een regime van sedativa was gestart om lijden door honger en dorst te voorkomen.

Ook voor de leek ligt het voor de hand dat de sedativa en niet het staken van de toediening van vocht en voeding de directe oorzaak van de dood moeten zijn geweest, maar dit zal door middel van een autopsie nog worden vastgesteld (als dat al mogelijk is). De dood was ook niet zo snel verwacht. Dit zal in Italië nog tot juridische gevolgen leiden, omdat zeker niet van een natuurlijke dood sprake is en de wet euthanasie niet toestaat. Belangrijker dan de wettelijke zijn de morele aspecten van de zaak.

De reden voor de procedure, die de media in Italië en daarbuiten wekenlang heeft beziggehouden, was primair een verzoek van de vader om zijn dochter te laten sterven omdat hij haar toestand niet kon aanzien.

In 1992 geraakte de vrouw, toen 20 jaar oud, door een auto-ongeluk in coma wat overging in een blijvende vegetatieve toestand (Persistent Vegetative State, PVS). Zij werd verpleegd in een instelling waar religieuze zusters (de Misericordines, Zusters van Barmhartigheid) haar verzorgden. Ze had een spontane ademhaling, had een slaap-waakritme en kon slikken. Ze werd gevoerd en werd intermitterend bijgevoed via een neussonde en kreeg geen medicamenten. Ze vertoonde geen tekenen van pijn of lijden. Men kan zich voorstellen dat de aanblik van een dergelijke hulpeloze mens zeer aangrijpend en emotioneel moeilijk te dragen kan zijn, zeker als men er persoonlijk nauw bij betrokken is door familiebanden e.d. Men kan echter op geen enkele wijze ontkennen dat het hier om een levende mens ging, die onze zuster was, net als wij allen geschapen naar Gods beeld en daarom met een onvervreemdbaar recht op onze zorgende naastenliefde. Men kan het veroorzaken van de dood daarmee onmogelijk in overeenstemming brengen. Zelfs in landen waar de wetgeving euthanasie heeft mogelijk gemaakt is er nog altijd de beperking dat de dood veroorzaakt moet worden op “herhaald en uitdrukkelijk” verzoek van de betrokkene. Dit is in situaties als deze nooit aan de orde.

Het verzoek van de vader leidde in dit geval tot een rechterlijke uitspraak die de overplaatsing van de patiënt en het staken van de zorg mogelijk maakte. Tegelijkertijd hebben zowel de wetgevende macht als de Katholieke Kerk zich ingespannen om dit tegen te houden.

De katholieke Kerk heeft zich tegen deze gang van zaken al vele malen uitgesproken. In ons land leidde de zaak van mevrouw Stinissen in 1993 als eerste tot veel commotie en was de afloop dezelfde, ongeveer tegelijkertijd was er in Engeland de zaak Tony Bland en in 2005 speelde in de VS de zaak Terry Schiavo.

Paus Pius XII wees er in 1957 al op dat men altijd gehouden is tot het toepassen van de “gewone” middelen om het leven te beschermen en in stand te houden (1) en in 2004 heeft Paus Johannes Paulus II hierover een duidelijke verklaring gedaan (2): “In het bijzonder zou ik willen onderstrepen dat de toediening van water en voedsel, ook al geschiedt dit op kunstmatige wijze, altijd een *natuurlijk* middel is om het leven te behouden en geen *medische* behandeling”.

In een verklaring van de Pauselijke Academie voor het Leven samen met de internationale Federatie van katholieke artsen over PVS van 2004 leest men: The possible decision of withdrawing nutrition and hydration,

necessarily administered to VS patients in an assisted way, is followed inevitably by the patients' death as a direct consequence. Therefore, it has to be considered a genuine act of euthanasia by omission, which is morally unacceptable. (3)

In een commentaar van de Congregatie voor de geloofsleer uit 2007 n.a.v. een brief van de voorzitter van de Amerikaanse bisschoppenconferentie over dit probleem kan men de hele argumentatie met de historische documentatie terugvinden. (4)

Het standpunt van de Kerk hierover is onveranderlijk en zal ook niet veranderen. De achtergrond daarvan is de eerbied en de bescherming die we verschuldigd zijn aan het leven van iedere medemens als schepsel Gods en broeder of zuster in Christus..

Referenties

1. Paus Pius XII, Toespraak tot een Congres van artsen te Rome over reanimatie, AAS 49,1957,1027-1033.
2. Paus Johannes Paulus II, Adress to the participants in the international Congress on "Life-sustaining treatment and vegetative state; Scientific Advances and Ethical Dilemmas" in: NeuroRehabilitation 2004, IOS Press, Amsterdam, 19, 4, 273-275.
3. FIAMC and Pontifical Academy for Life joint statement on vegetative state, Rome 20 March 2004.
4. Congregation for The Doctrine of the faith, Rome Responses to certain questions of the United States Conference of Catholic Bishops concerning artificial nutrition and hydration.